

Samfunnsmessige konsekvenser ved en skole i Os kommune, ført i pennen av Geir Moseng på vegne av ansatte og FAU ved Dalsbygda skole.

Kommunedirektør og kommunestyrerepresentanter har i denne sammenheng uttalt at det er vanskelig å tallfeste samfunnsmessige konsekvenser ved nedleggelse av Dalsbygda skole, men her er det gjort et forsøk på noen indikatorer. Det viktigste i denne sammenheng er ikke å få nøyaktige beløp, men la tallene vise hvilke utslag dette kan ha for Dalsbygda og Os kommune. Begynner med en oversikt for disse utregningene, og fortsetter med argumenter mm. for hver indikator. Tar også med forslag til indikatorer som kan/burde belyses.

OVERSIKT OVER ØKONOMISKE KONSEKVENSER

INDIKATOR	UTREGNING	SUM
Skolen som samlingspunkt	Salg av kaffe/kake: 1.000 kr x 4 klassekasser	+4.000,-
Tilflytting/fracflytting	<u>Familie på 3 flytter til Dalsbygda</u> Innbyggertilskudd: 3 x 24.761,- pr. år x 30 år Skatteinntekter 2 voksne: 144.000,- pr. år x 30 år	+2.228.490,- +4.320.000,-
Skolelokaler	<u>Hva koster det å la bygget stå tomt?</u> Vaktmestertjeneste: 69.000,- pr. år Energi: 175.000,- pr. år. Avskrivninger: 230.000,- pr. år Leieavtale med samfunnshuset: 117.000,- pr. år	-591.000,-
Hva er vi redde for?	<u>Oppsigelse av 3 lærere og 2 assistenter</u> Reduksjon kommunale skatteinntekter: 5 x 225.600,- Redusert innb.tilskudd ved evt. flytting: 5 x 24.761,-	-1.128.000,- -374.415,-

Indikatorer	Vurderinger av samfunnsmessige konsekvenser dersom Dalsbygda skole nedlegges
1. Skolen som samlingspunkt i bygda	Det er helt klart at skolen er Dalsbygda i bygda . Dalsbygda har så mye livskraft at lag og foreninger består uavhengig av skolen. Nedleggelse av skolen vil få liten påvirkning på lag og foreninger - Skolen og elevene er en viktig del av lag og foreninger i bygda. Livskraften i lag og foreninger er nettopp samspillet mellom generasjonene. Skolen er en arrangør/medarrangør, og elevene stiller opp i komité. - Aktuelt eksempel: 1.-4. klasse koker kaffe og ordner noe å bite ti' for «eldretrimmen» i samfunnshuset hver tirsdag. Pengene fordeles på trinnenes klassekasser, som i neste omgang kan være sparte utgifter for kommunen. Forsiktig anslag: 1.000 kroner i overskudd pr. klasse pr. år.
2. Skolen i samspill med bygda	Dalsbygda skole samspiller meget godt med bygda. Samhandlingen og nærheten med innbyggerne ad mat og håndverkstradisjoner, natur og næringsliv. Lokalkunnskapen hos elevene fra Dalsbygda og kunnskap om Dalsbygda vil bli noe svekket, da koblingen til lokalsamfunnet er tett i dag.

	Os skole driver på samme vis. Det må derfor bli en høy bevissthet om å trekke inn kompetansen fra folk og næringsliv i Dalsbygda inn i skolen på Os dersom det blir en skole. - Dalsbygda driver fådelt- og nærmiljøpedagogikk, som har en helt annen tilnærming til elevenes læring mot lokalsamfunnet. Nærmiljøpedagogikk er en av de fire bærebjelkene for en aldersblandet nærmiljøskole. - Det er en kjempejobb å bygge opp og opprettholde et unikt samspill med lokalmiljøet. Hvordan skal Os skole få til det samme samspillet med Dalsbygda som Dalsbygda skole har opparbeidet seg gjennom tiår? Det krever høy bevissthet, og en må være til stede i bygda for å få det til. Os er ikke lokalsamfunnet/nærmiljøet for en Dalsbygding. Dalsbygda skole trekker lokalmiljøet inn i undervisningen, og det er et betydningsfullt arbeid som vekker elevenes dugnadslyst, som igjen vekker samfunnsengasjementet. - Skolens samspill med lokalmiljøet er unikt, og vanskelig å sammenlikne. Kan nevne kulturhistorie og kulturminnearbeid, jakt og forvaltning, seterkultur, vasshullet, Nirsengen, Foskleiva og naturstien. Alt i samarbeid med ressurs- og fagpersoner. - Hele bygda inviteres til alle skoleavslutninger (jul og sommer). Vi yter til bygda og bygda gir tilbake. Dette er en spesiell symbiose!
3. Effekt for frivillig sektor	Skolen og samfunnshuset er et samlingspunkt i bygda rundt høytider. Med erfaringer fra Tufsingdalen, så vil dette fortsette. Uansett vil det være et tap dersom 30 barn med deres aktiviteter blir borte fra bygda. - Nettopp!
4. Tilflytting / fraflytting	Likt for både Dalsbygda og Os Det er vanskelig og tallfeste konsekvenser av dette. - Vanskelig kanskje, men nødvendig og ikke umulig... Flytter en familie på fire med to barn til kommunen, så utgjør dette etter dagens tall i inntektssystemet 247.000. - ...her er et par helt konkrete eksempler på hva som ligger i økonomiske konsekvenser. Innsparingspotensialet ved nedleggelse av Dalsbygda skole beløper seg til 4,4 millioner kroner. Mange hevder at den effekten er kortvarig, og den må uansett måles opp mot langvarige konsekvenser: 1) Til sommeren flytter en av Dalsbygdas sønner hjem og tar over gården. Han har med seg samboer og ett barn. Et forsiktig anslag på 30 leveår i Dalsbygda/Os er reelt. Velger å bruke «innbyggertilskuddet før omfordeling» for 2021, som beløper seg til 24.761 kroner per innbygger. Da vil denne familien gi Os kommune et innbyggertilskudd på 74.283 per år. Ganger en det beløpet med 30, blir summen 2.228.490 kroner. SSB opererer med en gjennomsnittsinntekt på ca. 600.000 kroner for samboere med barn i Hedmark. Av dette får kommunen ca. 12% i skatteinntekter. I dette tilfellet vil familien gi Os kommune 12% av 1,2 millioner, som gir en inntekt på 144.000 kroner pr. år. Jobber begge foreldrene i 30 år (kanskje i overkant), gir de Os kommune 4.320.000 kroner i inntekt. Samlet sett gir familien Os kommune over 6,5 millioner kroner i frie

	inntekter. Fordi denne familien flytter til Dalsbygda, skal det bygges et hus i Kalvkroken. Ser vi på ringvirkningene for handel og håndverkere m.fl. i bygda/kommunen, så vil deres gårdsdrift (jfr NILF-RAPPORT 2012-2) og husbygging gi betydelige økonomiske gevinster. 2) En familie på 3 i etableringsfasen med ett barn på Dalsbygda skole, har uttalt at de velger å flytte fra bygda dersom skolen blir lagt ned. Da kan vi se til eksemplet over, men sette minustegn foran summene. Noen vil flytte hjem / til fordi de ønsker at barna skal gå på liten skole - Foreldrene flytter tilbake for at ungene skal gå på den skolen de gikk på, gi dem samme oppvekstmiljø med kort vei til fotballbane, hoppbakke og andre arenaer. - Trygt miljø. - For barna er skolen stor nok. - Gå eller sykle! Andre vil ikke flytte hjem / flytte til fordi de mener skolen er for liten. Det er derfor vanskelig og tallfeste konsekvenser av dette. Det viktigste for tilflyttere er en god skole i Os med høy kvalitet. - Det viktigste for tilflytterne er en nærmiljøskole. Spør dagens foreldre. - Dalsbygda er en god skole. Som fådeltskole må Dalsbygda yte maks for å bestå. Det er viktig å jobbe med nyskaping og rekruttering for å holde folketallet stabilt/øke. - Dugnadsviljen til dalsbygdingene er unik på dette. - Elevtallet har variert i takt med generasjonene. Er usikker på hva en nedleggelse i Dalsbygda vil si for tilflytting da avstanden til Os skole kun er 8 km fra skole til skole? Reise fra ytterkantene. - For stor avstand til å opprettholde nærheten til nærmiljøet til ungene. - Nærskole-prinsippet bør bety mye (jfr. Vedum). - Skal det bli tilflytting til Dalsbygda, er det avgjørende at det er en skole der. Det er derfor de flytter - ikke for å sette ungene sine på en buss i minimum 8 km.

5. Folkehelse	I dag går og sykler mange av barna til Dalsbygda skole. Dette blir det færre som gjør ved en skole i Os. - Det ble foretatt undersøkelser av skolebarnas helse en tid etter sentraliseringen av skolene i Rendalen. Resultatene viste at busstransport fremfor å gå/sykle førte til vesentlig dårligere helse og skoleresultater. Faktisk var de spreke elevene fra bare måneder tilbake blitt forbigått av elever i Oslo sentrum når det kom til helse. Hva kan dette koste en liten kommune i helseutgifter mm.? - LUFFS (Landslaget for nærmiljøskolen) skriver: «<i>Born som blir fråtekne nærmiljøskulen, misser grunnmuren i læringa. Dei får • lengre arbeidsdag • redusert læringsutbyte • lite opplæring i lokalsamfunnet • dårlegare fysisk og psykisk helse • mindre fritid • skrantande samarbeid heim-skule. Slik undergrev sentraliseringa mange av dei kvalitetsmåla Stortinget har vedteke.</i>»

	Busstilbudet kan planlegges slik at ungene fortsetter å møte med Dalsbygda skole for avreise og slik at det blir lagt inn at de må gå / sykle før de går på bussen. Må drøftes med foreldre og barn om ønsket løsning. God tanke, men urealistisk.
6. Klima	Det går buss til ungdomskolen allerede i dag, ingen negativ påvirkning på klima. - Da glemmer vi den økte bruken av privatbiler. Med en skole vil også mange fritidsaktiviteter mm. flyttes, og det blir mer kjøring (klinger ikke godt i ørene til det nye Stortinget). Videre vil dette bety større utfordringer for familiene når det kommer til å få hverdagen til å gå rundt, spesielt for aleneforeldre. En negativ økonomisk konsekvens vil det også innebære.
7. Friskole	
8. Foreldresamarbeid og sosialt fellesskap	- Lite og trygt miljø for de voksne/foreldrene også. Lett å komme sammen, bestemme og gjennomføre ting sammen osv...

Samfunnsmessige konsekvenser ved en skole i Os

Alternativ En skole i Os	Vurderinger av samfunnsmessige konsekvenser for hele kommunen dersom det blir en skole i Os sentrum
1.Samlingspunkt i Os	- Hva skjer mtp. juletefester, 17. mai, skoleavslutninger, hyggekvelder osv.?
2.Skolen i samspill med bygda	- «Det kreves ei hel bygd for å oppdra et barn.» Dalsbygda er ei lita bygd, der alle kjenner alle. Elevene vet hvem som er postmann, snekker, gårdbruker og ingeniør +++ - Lett å organisere samspillet.
3. Effekt for lag og foreninger	- IL Nansen benytter skolens områder til aktiviteter for de minste. (O-løp, fotballkamper, skihopping, styrketrening mm.) - LUFs: «Nærleik og tryggleik er avgjerande verdiar i oppveksten. Det er ein føresetnad for god fagleg og sosial læring.» Vi klarer ikke å opprettholde samarbeidet med lag og foreninger i Dalsbygda ved sammenslåing av skolene.
4.Tilflytting / fraflytting	- Samme som for Dalsbygda.

5. Folkehelse	
6. Klima	
7. Friskole	
8. Foreldresamarbeid og sosialt fellesskap i kommunen	- Kommer aldri vekk fra det faktum at det samles unger fra tre «grender». I beste fall vil det ta lang tid.

9. Eiendomsverdi Dalsbygda	- En amerikansk studie viser at eiendomsverdien i ei bygd som mister sin skole synker med -25% . Ref. Professor Nordkvelle, Nationen 08.01.21. Gir utfordringer med fremtidig tilflytting og næringsutvikling i bygda. LUFs: «<i>Barnefamilier og næringsliv etablerer seg ikke i lokalsamfunn utan skule. Fylgjene kan såleis bli stagnasjon og avfolking.</i>»
10. Svekket infrastruktur	- Ref. FAU Dalsbygda sitt eksempel i åpne grendemøter (gang- og sykkelvei i sentrum).
11. Velferdsverdien	- Samarbeid og hjelp mellom barn, foreldre og besteforeldre før og etter skoletid.
12. Dugnadsviljen	- Her må en nøye seg med å nevne bare noe fra den senere tid vedr. Dalsbygda skole: Ny fotballbane med kunstgress, nytt hoppanlegg, nytt uthus/skur med skoleverksted, maling av skola utvendig og ett klasserom (biblioteket) innvendig +++ . Alt gjort på foreldrebasert dugnad i samarbeid med elever. Det har samtidig i seg mye sosial læring for både foreldre og barn. Jon Roar Bjørkvoll, professor: <i>”Unger har lært av hverandre og av voksne, med nettopp aldersforskjeller som en viktig drivkraft. Uten aldersblanding dør barnekulturen.”</i> - Dugnadsviljen blir ikke med til Os. For å tallfeste verdien av dugnad, bruker SSB en timesats på 382,- Det ble utført 585 dugnadstimer av foreldrene når skolen ble malt utvendig våren 2019. Kommunen sparte 223.470 kroner på dette. Høsten samme år ble et klasserom pusset opp for å gi skolebiblioteket nye lokaler. Det ble utført på dugnad, og fullført på 130 timer. Det er 49.660 kroner spart for kommunen. Til sammen 273.130,- på ett år!
13. Skolen etter skoletid	- Skolegården i Dalsbygda, med alle fasiliteter, brukes aktivt av barn sammen med foreldre. Det er alt fra opplæring i å sykle, sandkasse, fotballkamper/-treninger, lek og moro og mye mer så å si hver eneste dag.
14. Gjestelever	- «<i>Kom og prøv skolen og bygda vår!</i>» (Flere runder med gjestelever de siste årene.) Her har kommunen mulighet til å aktivt profilere seg i «flytt hit-kampanjer».
15. Mobakken, naturstien på Breansmoen og andre referanseområder for skolen	- Sosialt treffpunkt utenom skoletid med mosjon, grilling, lek og moro. - Hvem skal vedlikeholde og fornye?
16. Hva brenner vi for? Hva er vi redde for å miste?	- Kristoffer Melheim, førstelektor: <i>”Dei små skulane er gode og framtidsretta skular, som gir ungane eit godt fagleg og sosialt utbyte og ein god start i livet. Det kan eg dokumentere med norsk og internasjonal forskning”</i> - Vi brenner for den retningen/praksisen vi har valgt for vår undervisning, samarbeidet med bygda og skolen/nærområdet. - Vi er redd for å miste den fantastiske nærheten til, og oppfølgingen av, elevene, det profesjonelle læringsfellesskapet, en arbeidsplass

	med klare mål, stor fleksibilitet, en pedagogikk som motiverer både elever og lærere (+foreldre) og gleden ved å gå på jobb. - Vi er redd for å miste jobbene våre! Av de som arbeider ved skolen inneværende skoleår i diverse roller og stillingsstørrelser, er det 9 som bor i Os kommune. Dersom et tilsvarende antall av kommunens innbyggere / ansatte i skolene må sies opp for å klare innsparingene, må det jo medføre betydelige tapte inntekter for kommunen i andre enden. Noen tall på dette: Ved Dalsbygda skole er det ansatt tre lærere og to assistenter med bosted i Os kommune. Dersom de blir oppsagt, kan resultatet bli arbeidsledighetstrygd. Brukes SSBs gjennomsnittslønn for Innlandet på 600.000,- pr. år i dette tilfellet, blir dagpengebeløpet 374.400,- før skatt. Til sammen for de fem ansatte er det en reduksjon i inntekt på 1.128.000,- Samtidig er dette kommunens skattegrunnlag, som betyr at skatteinngangen reduseres fra 360.000,- til 224.640,- I verste fall flytter disse ut av kommunen for å få seg ny jobb, og da snakker vi om tapt innbyggertilskudd på til sammen 374.415,- (NB! Minner om at dette er beløp pr. år, så kan en bare spekulere på hvor mange år det kan multipliseres med, og hvor mange familiemedlemmer som blir med på flyttelasset...)
17. Skolelokaler	- Betydelige investeringer er tatt de siste årene, og vedlikehold er utført. Burde være grunn for optimal drift i mange år fremover. - Hva koster det å la bygget stå tomt? Kommunedirektøren samarbeider med Trysil kommune for å frem gode tall på dette, men her kan vi synliggjøre noe: I dag har skolen 40% vaktmestertjeneste på skolen og samfunnshuset. Viktig å understreke at vaktmester Nygård jobber det 3-dobbelte for å holde på den gode standarden, men i denne forbindelse er det (veldig) nøkternt å ta utgangspunkt i 10% til sammen på samfunnshus og skole etter nedleggelse. Det koster kommunen 69.000,- pr. år. Videre skal skolen holdes varm, og samfunnshuset varmes opp med fyrkjelen til skolen. Da antar vi at energikostnadene kan reduseres fra ca. 275.000,- til 175.000,- pr år. Avskrivninger på anlegget følger med på ca. 230.000,- og leieavtalen med samfunnshuset koster kommunen 117.000,- pr. år. Til sammen utgjør dette årlig utgifter på nærmere 600.000,- pr. år. Det er 6 millioner på 10 år, og da er ikke snømåking og diverse annet tatt med!
18. Best praksis for skolestrukturen i Os	- Utfordringen for skolestrukturen i Os er elevtall og økonomi. Dalsbygda skole klarer kutt i budsjett som forventet, og en naturlig nedgang i elevtall. Foreldrene er sterkt støttende i driften av Dalsbygda skole (den ekstra ressursen når det trengs). - Kan vi få til dette på Os skole også? I så fall bygger vi den sosiale kapitalen i Os-samfunnet og styrker den samfunnsmessige styrken i hele Os. Ledelse og samhandling med best praksis utfra erfaringene ved begge skolene?
19. Verdiskapning i Os kommune	- Skolen er en av de største arbeidsplassene i Dalsbygda, og forsvinner ved en nedleggelse. Det er et sterkt signal mtp. verdiskapning i bygda og kommunen.

21. Utvikle bedre samspill skole/bygd? (Med økonomiske effekter i tillegg til bygging av sosial kapital for alle involverte?)

- Hvordan utvikle bedre samspill? Dalsbygda skoles foreldre bruker masse krefter på friskole. Kan disse kreftene brukes på samspill med kommunen for å utvikle den offentlige skolen? Der det er vilje, er det håp. Kanskje kan et slikt samspill utvikles til enda bedre økonomisk utvikling? En dag i uka står en ressurs til disposisjon fra bygdesamfunnet - på dugnad? (Her finnes alt fra a-å av praktiske og teoretiske ressurspersoner.) Næringslivet stiller nok også opp i slike positive sammenhenger, og kanskje donerer en arbeidsdag om man sender forespørsel? Kanskje kan vi klare det samme for hele oppvekst?

Dalsbygda 6.10.2021
Geir Moseng